

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

۲۰ دسامبر ۲۰۰۹

جدی - دی ۱۳۸۸

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

سال ۲۰۰۹ با دو رویداد مهم در خاطره ها خواهد ماند: بزرگترین کشتار روزنامه نگاران در یک روز: به قتل رسیدن ۲۰ تن از حرفه کاران رسانه‌ها بدست شبه نظامیان فرماندار یک ایالت جنوبی در فلیپین. و موج دستگیری و محکومیت گسترده روزنامه نگاران و وب‌نگاران در ایران پس از اعتراض به تقلب در برگزینی محمود احمدی نژاد در انتخابات ۲۲ خرداد.

نزدیک به ۱۶۰ روزنامه نگار در سراسر جهان، برای فرار از زندان و یا مرگ و گاه در شرایطی پر هزینه مجبور به ترک کشور خود شده اند. عکاس خبرنگاران ایرانی برای فرار از بازداشت و شکنجه از مرزها می گذرند تا به ترکیه یا یکی دیگر از کشورهای همسایه پناه برند. خبرنگاران رادیو سومالی مرزها را پشت سر می گذارند تا از مرگ حتمی نجات یابند. این حرفه کاران گزارشگرانی هستند که به هر وسیله‌ای می‌خواهند به سکوت وادارشان کنند.

ژان فرانسوا ژولیار دبیر اول گزارشگران بدون مرز به مناسبت انتشار بیان ۲۰۰۹ اعلام کرد: « در سال ۲۰۰۹ جنگ و انتخابات دو تهدید جدی علیه روزنامه نگاران بوده اند. پوشش خبری منازعات و جنگ بیش از پیش به کاری دشوار تبدیل شده است. روزنامه نگاران بعنوان هدف نشانه گرفته می‌شوند و خطر به قتل رسیدن و یا ربوده شدن تهدیدشان می‌کند. اما انجام وظیفه گزارشگری در کارزارهای انتخاباتی نیز به کاری خطرناک تبدیل شده است و می‌تواند خبرنگار را به زندان و یا بیمارستان هدایت کند. در سال ۲۰۰۹ در کشورهای غیر دموکراتیک، خشونت‌های پسا انتخاباتی علیه خبرنگاران به ویژه پر اهمیت بوده‌اند.

« نکته قابل تاکید دیگر آنکه وبلاگ‌نویسان و سایت‌های اینترنتی بیش از پیش قربانی سانسور و سرکوب می‌شوند. امروز این امر پدیده‌ای عملا پدیده‌ای فراگیر در همه کشورهاست. هر بار که اینترنت و یا رسانه‌های جدید (تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی) نقشی تکمیلی در انتشار اطلاعات بر عهده می‌گیرند با سرکوب و باتوم روبرو می‌شوند.

« نگرانی اصلی ما در سال ۲۰۰۹ مهاجرت جمعی روزنامه‌نگاران از کشورهای سرکوبگری مانند ایران و سریلانکا است. مسئولان حکومتی در این کشورها دریافته‌اند که با وادار کردن روزنامه‌نگاران به ترک کشور کثرت‌گرایی و میزان انتقاد از قدرت حاکم را کاهش می‌دهد. این سیاستی خطرناک است که باید به شکل جدی آن را افشا و محکوم کرد.»

افزایش ۲۶ درصدی کشته شدن روزنامه‌نگاران

روزنامه‌نگاران کشته شده در سال ۲۰۰۹، به استثنای **کریستین پووادا** مستندساز اسپانیایی فرانسوی تبار که در السالوادور کشته شد، همگی در کشورهای خود به قتل رسیده‌اند. « این خبرنگاران که از گزارشگران مشهور جهانی کمتر شناخته شده هستند، بهای سنگین حق ما برای دانستن در باره‌ی جنگ‌ها، تخریب محیط زیست، فساد و رشوه خواری و... را پرداخت می‌کنند.»

سال ۲۰۰۹ با حمله نظامیان اسرائیلی به غزه، بد آغاز شد. نظامیان اسرائیلی علاوه بر بستن راه‌ها و ممنوع کردن ورود خبرنگاران به این منطقه، با حملات هوایی ساختمان رسانه‌ها را ویران کردند و اینگونه حقوق بین‌المللی در امر مساعدتهای بشر دوستانه را نقض کردند. در پی این حملات دو خبرنگار کشته شد. سال ۲۰۰۹ همچنین برای روزنامه‌نگاران و مدافعان حقوق بشر در قفقاز روسیه سالی پرخطر بود. **ناتالی استیرووا** در چین و **ملک اکدی لیوف** در داغستان، شاهدان جنگ کثیف مسکو و متحدان داخلی‌اش بودند که بدون ترس از پیگرد قضایی حذف شدند.

گروه‌های مسلح اسلامی، دست کم، مسئول قتل ۱۵ روزنامه‌نگار در سراسر جهان هستند. در سومالی شبه نظامیان الشباب قتل‌های هدفمند و عملیات انتحاری را افزایش داده‌اند. هفت گزارشگر در سومالی کشته شده‌اند که چهار تن از آنها در انفجار دفتر رادیو شابل به قتل رسیدند. این رسانه علیرغم وضعیت نابسامان هنوز به اطلاع‌رسانی ادامه می‌دهد. در پاکستان خبرنگاران از سوی طالبان مستقر در شمال غربی کشور هدف حمله و تهدید قرار می‌گیرند.

در سال ۲۰۰۹ ربودن و گروگانگیری خبرنگاران افزایش پیدا کرده است. بیشترین موارد در افغانستان، مکزیک و در سومالی اتفاق افتاده است. اگر خبرنگار نیورک‌تایمز **داوید روث** و مترجم افغانش توانستند از دست رابندگان بگریزند، اما گزارشگر افغانی **سلطان منادی** در پی عملیات آزاد سازی نظامیان انگلیسی به قتل رسید.

« سه سال پس از تصویب قطعنامه ۱۷۳۸ شورای امنیت سازمان ملل در باره حفاظت از خبرنگاران در مناطق جنگی، دولت‌های عضو هنوز از تضمین امنیت کارکنان رسانه‌ها ناتوانند.»

تعرض و تهدید یکی از اشکال جدی اعمال خشونت علیه روزنامه‌نگاران است که نسبت به سال گذشته یک سوم افزایش داشته است. (۹۲۹ در سال ۲۰۰۸ نسبت به ۱۴۵۶ در سال ۲۰۰۹) بیشترین تعداد بازشماری شده است به ویژه در موضوعاتی که قاچاقچیان مواد مخدر، فساد و ارتشای مفسدان محلی افشا می‌شوند با

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

۲۰ دسامبر ۲۰۰۹

جدی- دی ۱۳۸۸

۵۰۱ مورد در قاره امریکا است . آسیا با ۳۶۴ مورد در مقام دوم قرار دارد که به ترتیب در پاکستان، سریلانکا و یا در نپال اتفاق افتاده اند.

سانسور رسانه‌های با دست‌کم ۵۷۰ مورد نشریه، رادیو و یا تلویزیون برای ممنوع شدن پخش یک خبر یا تعطیلی کامل، افزایشی خطرناک یافته است. توقیف از یک نشریه فکاهی در مالزی، ده‌ها روزنامه‌ی اصلاح‌طلب در ایران، رادیو بین‌المللی فرانسه در جمهوری دموکراتیک کنگو و تلویزیون بی‌بی‌سی جهانی در روندای همه از نمونه‌هایی از این سانسور هستند.

تعداد روزنامه‌نگاران دستگیر شده (از ۶۷۳ نفر در سال ۲۰۰۸ - ۵۷۳ نفر در سال ۲۰۰۹) به شکلی نامحسوس کاهش یافته است. از جمله در آسیا به دلیل کمتر شدن اعمال محدودیت‌ها برای آزادی‌ها اما بیشترین تعداد دستگیری‌ها در خاورمیانه بوده است.

درصد افزایش یا کاهش موارد	2008	2009	
+ 26 درصد	60	76	روزنامه‌نگار کشته شده
- 14 درصد	673	573	روزنامه‌نگار بازداشت شده
+ 56 درصد	929	1456	روزنامه‌نگار مورد تعرض و تهدید قرار گرفته
+ 61 درصد	353	570	رسانه سانسور شده
+ 13 درصد	29	33	روزنامه‌نگار ربوده شده
	1	1	وبلاگ نویس کشته شده:
+ 155 درصد	59	101	وبلاگ نویس بازداشت شده
+ 35 درصد	45	61	وبلاگ نویس مورد تعرض و تهدید قرار گرفته
+ 62 درصد	37	60	کشورهای سانسورگر اینترنت

خشونت‌های انتخاباتی

۳۰ روزنامه‌نگار به قتل رسیده در جزیره میناندو در فلپین، تلاش یکی از نامزدان مخالف فساد برای ثبت نام در انتخابات محلی در سال ۲۰۱۰ را تحت پوشش خبری قرار می‌دادند. در کارزار انتخاباتی زین العابدین بن‌علی روزنامه‌نگار تونسسی **توفیق بن بریک** زندانی شد و همکاریش سلیم بوقدیر قربانی خشونت شد. در گابن به هنگام برگزاری انتخابات ریاست جمهوری علی بنگو بسیاری از روزنامه‌نگاران قربانی تهاجم فیزیکی و برخی نیز تهدید به مرگ شدند. چندین نشریه نیز به شکل موقت یا دائم به دلیل روشنگری در باره خشونت‌های پیش و پس از انتخابات و یا انتقاد از دولت جدید توقیف شدند. در ایران انتخاب مورد مناقشه محمود احمدی‌نژاد به موج سرکوب بی‌سابقه‌ای علیه رسانه‌ها منجر شد.

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

۲۰ دسامبر ۲۰۰۹

جدی - دی ۱۳۸۸

انتخابات کثرت‌گرا که سمبلی از دمکراسی است می‌توانند به کابوس برای روزنامه‌نگاران تبدیل شوند. در کارزارهای انتخاباتی رسانه‌های دولتی در بیشتر موارد از پوشش دادن منصفانه همه نامزدان انتخابات منع می‌شوند. امری که در انتخابات مورد مناقشه افغانستان و یا شبه انتخابات گینه اکواتور روی داد. خبرنگاران فعال در معرض خطر تهدید از سوی جناح رقیب قرار می‌گیرند. در هنگام شمارش آرا، آزادی حضور رسانه‌ها رعایت نمی‌شود چنان که در انتخابات محلی سریلانکا در مناطق تامیل شاهد آن بودیم.

مشکل جدی‌تر در هنگام اعلام نتایج است. طرفداران محمود احمدی نژاد ناخرسند و کلافه از جنبش اعتراضی که خودجوش و یا با همیاری مطبوعات اصلاح‌طلب، و اینترنت سازماندهی شده بودند به سرکوب شدید صدها روزنامه‌نگار و وب‌نگار پرداختند که آنها را به براندازی و یا جاسوسی برای خارجی‌ها متهم می‌کردند.

امسال جسارت روزنامه‌نگاران در مراحل پیش و پس از انتخابات با بازداشت و بد رفتاری و احکام سنگین زندان پاسخ داده شد. تکرار سناریوی سرکوب پس از اعلام نتایج انتخابات که در اغلب موارد همراه با دزدیدن رای مردم است باید جامعه جهانی را وادار کند که راه حلی برای حفاظت بیشتر از رسانه پیدا کند.

« به نظر نمی‌رسد این موج خشونت که در سال آینده نیز با انتخاباتی که در کشورهای ساحل عاج، سریلانکا، برمه، عراق و یا در سرزمین‌های فلسطینی انجام خواهند شد، فرو بنشیند، برای گزارشگران بدون مرز که یکی از وظایفش بررسی نقش رسانه‌ها در انتخابات است بسیار نگران کننده است.

بیش از صد وبلاگ نویس و وب‌نگار معترض در زندان

گزارشگران بدون مرز برای نخستین بار پس از پدیدار شدن اینترنت بیش از ۱۱۰ وبلاگ نویس و وب‌نگار معترض زندانی بازشماری کرده است که برای ابراز آزاد عقایدشان بر روی اینترنت زندانی شده‌اند. این رقم به خوبی خود نشانگر گسترش سرکوب اینترنت در ده‌ها کشور جهان است. بسیاری از دولت‌های جهان علناً سیاست جرم دانستن ابراز عقاید بر روی اینترنت را در پیش گرفته‌اند و امید به اینترنت بدون سانسور را از بین برده‌اند.

اینترنت یکی از موتورهای اعتراض دمکراتیک در بسیاری از کشورهای و به ویژه در ایران و چین است. از همین رو است که دولت‌های اقتدارگرا خواهان مجازات شدید کاربران هستند. دو وبلاگ‌نویس آذربایجانی که برای ساختن فیلم ویدئویی طنز از دو صاحب مقام به دوسال زندان محکوم شده‌اند.

در سال ۲۰۰۹ چین همچنان اصلی‌ترین سانسورگر اینترنت در جهان است، اما به ترتیب ایران، ترکیه، تایلند و عربستان سعودی و ویتنام و اوزبکستان نیز به مسدود سازی منظم سایت‌ها و وبلاگ‌ها و کنترل بیان آزاد بر روی اینترنت اقدام می‌کنند. اینترنت در ترکمنستان تحت کنترل کامل دولت است.

امسال وبلاگ‌نویسان و شهروندان وب‌نگار بیشتری برای ابراز عقاید خود بر روی اینترنت مورد تعرض و تهدید قرار گرفتند و یا بازداشت شدند، در حالی که اعضای شبکه‌های اجتماعی و سایت‌ها مشارکتی بیشتر شده‌اند. در مصر کریم عامر همچنان زندانی است، هنرمند معرف برمه ای زرگانر هنوز باید ۲۴ سال دیگر در زندان بماند. چهره

گزارشگران بدون مرز

در دفاع از آزادی مطبوعات

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

۳۰ دسامبر ۲۰۰۹

حدی- دی ۱۳۸۸

های مدافع آزادی بیان از جمله هو جیا و لیو زایابو در چین و در ویتنام نگیان ترونک و دیو گی قربانی سرکوب پلیس اینترنت شده اند.

بحران اقتصادی نیز از جمله موضوعاتی بود که اعمال سانسور را به ویژه بر روی اینترنت تشدید کرد. در کره جنوبی یک وبلاگ‌نویس به ناحق برای نابسامان تعریف کردن وضعیت کشور بازداشت شد. در تایلند چندین شهروند وب‌نگار برای طرح موضوع بحران در کشور بازداشت و یا تهدید شدند. طرح رابطه وضعیت سلامت شاه و شاخص بورس بانکوک آنها را به هدف حمله مقامات مسئول کشور تبدیل کرد. در دبی برای طرح فرو ریختگی بازار داخلی سانسور اعمال شد.

کشورهای دموکراتیک از این امر کنار نمانده‌اند در بسیاری از کشورهای اروپایی به بهانه پورنوگرافی کودکان و یا بارگزاری غیر قانونی موازین تازه ای برای کنترل اینترنت در دست تدوین است. استرالیا در نظر دارد سیستم فیلتر کردن اجباری را که برای آزادی بیان بسیار خطرناک است، به اجرا گذارد. دستگاه قضایی ترکیه سایت‌های بیشتری از جمله یوتیوب را برای اهانت به نخستین رئیس جمهور کشور کمال آتاتورک مورد سانسور قرار داده است.

لوسی موریان مسئول دفتر آزادی و اینترنت گزارشگران بدون مرز در این باره می گوید. " در طی یک سال تعداد کشورهایی که به سانسور اینترنت اقدام می‌کنند دو برابر شده است. گرایش نگران کننده که نشانگر بیشتر شدن کنترل بر رسانه‌های جدید است و این درحالی است که میلیون‌ها شهروند وب نگار بر روی اینترنت برای دفاع از موضوعات متفاوت بسیج شده اند. برای مقابله با جرم دانستن کردن آزادی بیان بر روی اینترنت گزارشگران بدون مرز امسال نیز در ۱۲ مارس روز مبارزه برای آزادی بیان بر روی اینترنت و علیه کشورهای دشمن اینترنت را سازماندهی می‌کند."

محاكمه رسانه ها

در ۳۰ دسامبر ۲۰۰۹ دست کم ۱۶۷ روزنامه‌نگار در زندان بسر می‌برند. برای یافتن آمار مشابه و این تعداد روزنامه‌نگار زندانی باید به سال ۱۹۹۰ رجوع کرد. با آنکه گزارشگر ویژه سازمان ملل برای آزادی بیان بارها تکرار کرده است که حکم زندان برای تخلفات مطبوعاتی نامتناسب است اما هنوز بسیاری از دولت‌ها این مجازات را در قوانین خود حفظ کرده‌اند و در اجرای آن نیز افراط می‌کنند. احکام صادر شده برای روزنامه نگاران در کوبا، چین، سریلانکا و یا در ایران با احکام صادره برای دیگر جنایات برابری می‌کنند. زندان و خشونت تنها پاسخی است که در اغلب موارد مسولان حکومتی به کارکنان رسانه‌ها می‌دهند. اینگونه در خاور میانه دست کم هر روز یک مورد بازداشت یا تعرض انجام می‌گیرد. در عراق برای مثال در سال ۲۰۰۹ بیشتر از ۶۰ مورد تعرض و بازداشت انجام شده است. در سرزمین‌های فلسطینی بیش از ۵۰ روزنامه‌نگار از سوی حماس در غزه و از سوی جنبش فتح در کرانه باختری اردن در بازداشت بسر می‌برند. آفریقا و آسیا برای میزان بازداشت‌شده به شانه هم قرار دارند. وقتی قدرت‌های حاکم روزنامه‌نگاران را بازداشت نمی‌کنند. آنها را با شکایات زنجیره ای مورد آزار قرار می‌دهند. عمر بهلوچی مدیر یک روزنامه در الجزایر در یک سال به تنهایی ۱۵ احضاریه برای دادگاه دریافت کرده است. در

بیان آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۹

۲۰ دسامبر ۲۰۰۹

جدی - دی ۱۳۸۸

ترکیه و یا در مرکش رسانه های مخالفان هدف شکایات متعدد قرار گرفته که همواره به محکومیت آنها و پرداخت جریمه های سنگین منجر می شود.

تبعید برای زنده ماندن

برای نخستین بار گزارشگران بدون مرز در بیان سالانه خود آمار روزنامه نگارانی را که برای حفظ جان و یا آزادی خود مجبور به ترک کشور شده اند، منتشر کرده است. نزدیک به ۱۵۹ نفر از کارکنان رسانه ها و برخی در شرایطی بسیار خطرناک مجبور به ترک کشور خود شده اند. مهاجرت نزدیک به پنجاه نفر روزنامه نگاران و وب نگاران ایرانی و یا ۲۹ نفر از همکاران سریلانکای شان خود آمار زیاد است. بدون آنکه از افریقا با بیش از پنجاه روزنامه نگار سومالیایی که از وضعیتی دهشتناک فرار کرده یا ده ها خبرنگار اریتره ای که برای حفظ جان خود از دست خطرناکترین دیکتاتور قاره مجبور به فرار شده اند سخنی بگویم. مهاجرت روزنامه نگاران همچین کشورهای گینه، افغانستان، پاکستان، مکزیک و کلمبیا و اتیوپی را نیز شامل می شود. این شاخص جدید نشانگر رعب و وحشت حاکم بر کشورهای برای حرفه کاران رسانه ها است. در مسیر مهاجرت روزنامه نگاران با مصائب بسیار و آینده ای نا روشن رودرو هستند. بسیاری ماه ها و یا حتی سال ها باید منتظر حمایت و یا استقرار در منطقه ای امن باشند.

توضیح: گزارشگران بدون مرز برای ارائه این بیان همچون سالهای گذشته مواردی را برشمرده است که رابطه میان حرفه قربانی با حادثه برای سازمان یا کاملاً و یا با احتمال نزدیک به یقین مشخص شده است. این آمار مبتنی بر مواردی است که گزارشگران بدون مرز از آنها مطلع شده و مواردی را که قربانیان برای حفظ امنیت و خواهان افشای آن از سوی خود و یا ما نبوده اند خوداری کرده است.

سال 2009	کشته شده	بازداشت و زندانی	حمله و تهدید	رسانه سانسور شده	ریوده شده
آفریقا	12	115	170	80	7
آسیا - اقیانوسه	44	110	364	104	16
آمریکا	6	80	501	27	7
اروپا	7	101	223	162	1
مغرب خاورمیانه	7	162	198	197	2
جمع کل	76	573	1456	570	33